

CCA(R)

Comissió Catalana
d'Ajuda al Refugiat

Resum executiu

Vulneracions de drets mediambientals, desplaçament forçat i resistències comunitàries:

Els projectes extractius contra la vida i com a factors
d'expulsió de comunitats a Colòmbia, Hondures i Mèxic

L'informe comparatiu sobre desplaçament forçat per vulneracions de drets mediambiental a Mèxic, Hondures i Colòmbia pretén donar visibilitat i denunciar la relació entre les vulneracions de drets mediambientals fruit de l'impacte de les transnacionals amb el desplaçament forçat, posant en valor la tasca de defensors i defensores de drets humans i les resistències comunitàries contra els grans megaprojectes que atempten contra la terra i la vida.

En la primera part de l'informe es fa un anàlisi de context alhora que s'emmarca la regulació regional i nacional en matèria ambiental, respecte pobles indígenes i la relativa a protecció dels i les defensores de drets humans.

La segona part de l'informe aborda els conflictes socioambientals com a conseqüència de la simbiosis entre globalització i capitalisme, en que la imposició de polítiques econòmiques neoliberals en els països del Sud Global que ha fomentat la liberalització, l'entrada de capital estranger sense control i la manca de regulació efectiva per tal d'evitar l'espoli de les terres que actua en detriment de la garantia dels drets humans i ambientals de les poblacions locals, majoritàriament pobles indígenes i camperols.

En aquest sentit es vol assenyalar la coresponsabilitat del Nord Global a través de denunciar com l'acció de les transnacionals no és quelcom arbitrari, sinó que les seves accions responen a uns patrons sistemàtics que a través d'un entramat jurídic i polític els permeten actuar amb total impunitat i opacitat, imposant la seva agenda i interessos en espoliar i arravatar la terra i els recursos naturals en detriment de la garantia dels drets humans.

Amb aquest informe, des de la CCAR, volem contribuir a l'anàlisi i reflexió de com la degradació ambiental, en les seves múltiples formes, condiona cada vegada més la mobilitat humana i es converteix en un factor d'expulsió de persones. Que els processos de resistència organitzada són importantíssims perquè no es descapitalitzin els territoris i que quan es produeix desplaçament forçat en primer lloc, es dona com a nivell intern (camp - ciutat) i en última instància, com desplaçament transfronterer (de la ciutat a un altre país).

Alhora volem senyalar que les vulneracions de drets mediambientals també atempten de manera directa al gaudi dels drets econòmics, socials i culturals (DESC) fet d'especial rellevància quan afecta als pobles indígenes i ancestrals i a la tasca de defensors i defensores de drets humans.

En aquest sentit l'informe parteix d'un treball d'identificació, investigació i anàlisi de conflictes socioambientals generadors de resistències organitzades i desplaçament forçat de quasi un any. Ha comptat amb la complicitat d'entitats i organitzacions nacionals, regionals i de les comunitats així com de les seves contra parts a Catalunya i de les entitats agrupades i en el projecte. Posteriorment es va culminar amb unes visites d'observació i verificació a territori.

En aquest sentit, durant el treball d'investigació realitzat en el marc d'aquest informe hem pogut comprovar com l'impacte de l'acció de les grans empreses- nacionals i transnacional- té uns efectes devastadors tant per el medi ambient com per les persones de les comunitats, especialment pels pobles indígenes i comunitats camperoles.

El context històric, econòmic i sociopolític esdevé fonamental per entendre com es perpetuen relacions jeràrquiques entre el Nord i el Sud globals, en que aquest segon esdevé un espai estratègic de provisió de recursos als països del Nord. D'aquesta manera, s'estableix una concepció de sistema-món dividida en centre i perifèria marcada per un model capitalista que beu del colonialisme i que subordina a les poblacions més vulnerabilitzades destruint el seu ecosistema social, cultural i econòmic.

També hem identificat que tot i que existeix una relació entre vulneracions de drets mediambientals i desplaçament forçat, poder establir un nexa causal directe esdevé summament complex per diversos factors:

-Perquè els desplaçaments són multicausals i, tot i que les raons subjacents siguin mediambientals hi ha altres factors com la violència sociopolítica, el crim organitzat, les condicions socioeconòmiques i altres factors personals que també influeixen en la decisió migratòria.

-No hi ha criteris de quantificació homogenis ni organismes que facin monitoreig sobre el desplaçament forçat per vulneracions de drets mediambientals per l'impacte de les transnacionals.

-El no autoreconeixement de les pròpies persones desplaçades i de les comunitats.

Al llarg de l'informe hem pogut veure com els megaprojectes, liderats per empreses nacionals i transnacionals, amb la connivència dels Estats, s'apropien dels territoris i dels béns naturals en favor de l'acumulació de capital i en detriment del medi ambient i del benestar de les poblacions indígenes i camperoles que els habiten. No obstant, els moviments de resistència organitzada són vitals per la defensa del dret a la terra i el territori així com per la protecció dels drets pobles indígenes i tribals així com per la defensa dels DESCA. A més, gràcies a la tasca de defensors i defensores, aquesta articulació comunitària enforteix les comunitats i evita la descapitalització dels territoris.

Davant d'aquesta situació, és necessari treballar per exigir justícia i reparació per les persones que es veuen privades o que veuen destruït el seu entorn.

Això de manera intrínseca també significa protegir a aquelles que es veuen obligades a creuar una frontera o moure's dins un mateix estat: dos situacions que avui són invisibilitzades i en les que hi ha una manca de resposta política i legal ni marc normatiu que els empari. En aquest sentit, és necessari també que, davant el desplaçament forçat es busquin mecanismes efectius de protecció, ja sigui internament com transfrontererament i s'avanci en el reconeixement del fenomen mediambiental (més enllà del climàtic) com a generador de desplaçament forçat.

De manera complementària, és important visibilitzar i acompanyar les resistències comunitàries fomentant la solidaritat internacional i denunciant la coresponsabilitat que tenim els països del Nord global.

